

BİLGİ TOPLUMU : OLMAK YA DA OLAMAMAK

* Nurhayat YOLOĞLU

Bilgi kavramı, çok değişik biçimlerde tanımlanabilecek, geniş kapsamlı bir kavramdır. Geniş kapsamlıdır, çünkü insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi, diğer insanlarla iletişim içinde olabilmesi için gerekli olan herşey bilgi ile bağlantılıdır.

İnsan, ailesi, yakın çevresi, bir eğitim kurumu veya yığınsal iletişim araçları gibi değişik kaynaklardan edindiği bilgiler sayesinde, günlük yaşamında karşılaştığı değişik durumları değerlendirir. Kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin gibi günlük yaşamın basit sorularından başlayıp, gittikçe karmaşıklaşan evrensel sorunları ifade eden sorulara yanıt arar, bilgiye ulaşmaya çalışır. İnsanın bilgi ihtiyacı, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma yolları, yaşanan çağlara göre değişiklikler göstermiştir. Örneğin, ilk çağlarda, bir eşyanın, bir yükün daha kolay nasıl taşınacağı sorusuna aranan yanıt, insanı, tekerleği icat etme bilgisine kavuşturmuştur.

Oysa içinde yaşadığımız çağda, artık eşyanın, hatta insanın bir yerden bir yere en kısa zamanda nasıl ışınlanabileceği sorusuna yanıt aranmaktadır. İhtiyaç duyulan bilginin boyutu genişlemiştir.

* *Uzman, Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Almanca İşletme ve Enformatik Bölümü*

Bugün bilgi, bir bilim (Bilişim) dalı içinde değerlendirilmektedir. Buna göre Bilgi Bilimi, bilginin ve iletişimin yapısı ve özellikleri, bilginin aktarılması, organize edilmesi, saklanması, tekrar elde edilmesi, değerlendirilmesi ve dağıtılması için gerekli kuram ve yöntemlerin araştırıldığı; diğer yandan, bilginin kaynağından alınıp kullanıcıya aktarıldığı genel sistem bilimi, sibernetik, otomasyon ve bireylerin çalışma alanında, yerinde ve zamanında kullanılan teknolojileri temel alan sistem, şebeke, işlev, süreç ve etkinlik gibi konuların incelendiği bir bilim alanı olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 1996, s. 87)

Bugün içinde yaşadığımız çağa da bilgi çağı denmektedir. Ancak bu çağa ulaşmak kolay olmamıştır. İnsanlık, bilgi çağına, 1850'lerde, Avrupa'da başlayan "Sanayii Devrimi" sonucu adım atmıştır. Sanayii Devrimi sonucu, başta teknolojik alanda olmak üzere, sosyal, ekonomik, politik ve siyasal alanda önemli değişiklikler, gelişmeler görülmüştür. Örneğin, makina tekniklerindeki son gelişmeler, insanların daha fazla makinalardan yararlanmaları sonucunu doğurmuş, böylece bilgi, bilgi teknolojisi sayesinde, insanın iş ve özel yaşamını kolaylaştırıcı araç ve gereç biçiminde kullanıma sunulmuş, somutlatılmıştır. Artık, Sanayii Devrimi'nin, çehresini değiştirdiği sanayi toplumlarında hedef, bilgi yoluyla artırılan daha çok üretim, dolayısıyla daha çok tüketimdir.

Bugünkü, "Bilgisayar Çağı" da denilen Bilgi Çağına geçişin ilk basamağı olan Sanayi Devriminin, insanlara sağladığı en önemli yararlarından biri de, üretimde daha çok makinanın kullanılarak, insanlara daha fazla serbestlik (boş zaman) olanağı sağlamasıdır. Biçimsel olarak bakıldığında, insanların bu olanağı, bilginin eşit paylaşımı ve yayılması kanalıyla,

özgürlük, eşitlik, çevre, insanların mutluluğu gibi evrensel sorunların çözümü için kullanacağı varsayılmıştır (Fürstenberg, 1987). Ancak görülmektedir ki, umulan olmamıştır. İnsanlar, daha bilginin eşit, doğru ve güvenli yayılımı ve paylaşımı kanalında boğulmaya başlamışlardır. Bunun en somut örneği, gerek internet kanalıyla, gerekse radyo, televizyon, teletex, telefax, telefon, telgraf, telekonferanz, videokonferanz, görüntülü telefon, kablosuz telefon (mobil telefon), elektronik posta (E-Mail), çağrı cihazı gibi birçok iletişim araçları kanalıyla sağanak gibi yağın haberlerin arasından, doğru ve gerekli bilgileri seçip alabilmek, oldukça zorlaşmıştır.

Özellikle, bilginin paylaşılma ve yayılma yollarından biri olan günümüz medyasının, haber ve bilgi verme, öğretici ve eğitici işlevi yanında, düşünce ve davranışlarda tutum oluşturma, tutum değiştirme gibi işlevleri olduğu da anımsanırsa, bilginin, teknolojik olanakları en iyi biçimde kullanarak, bilgiyi satmak için üreten ve kendi çıkarları doğrultusunda yayan bir kaç paralı kuruluşun, haberleşme dünyasını elinde tutmasının ne kadar tehlikeli ve bir hayli düşündürücü olduğu yadsınamaz (Kanitscheider, 1987, s.75).

Ama, bilimsel ve teknik yeteneğe sahip olamayan bir ülkenin, kaçınılmaz bir biçimde, kendi içinde olan olayların haberlerini bile yabancı bir iletişim kaynağından, onun görtüş süzgecinden geçirilmiş biçimiyle alması, olayın bir başka boyutunu oluşturmaktadır.

Dünyada, Bilim ve Teknolojinin İlerleme alanında uygulanmasıyla ilgili olarak, Birleşmiş Milletler'in hazırladığı "Etkinlik Planı" (Aydın, 1996, s.96), uluslararası alanda

atılmış olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu plana göre, İkinci Birleşmiş Milletler Geliştirme Döneminde, gelişmiş ülkelerin elinde var olan bilgi ve teknolojinin, daha az gelişmiş ülkelere, sistemli bir biçimde aktarılmasının desteklenmesi gereği vurgulanmıştır.

Evet, bilginin güç demek olduğu çağımızda, doğru bilginin, doğru yerde, doğru zamanda, doğru kişilerce kullanılması, belki, bugüne kadar bir türlü ulaşılamayan "mutlu bilgi toplumu" olma hayalini gerçekleştirebilecektir.

KAYNAKÇA

- Aydın, E. D., Değişen Bilgi Toplumu, İstanbul, Beta, 1996.
- Fürstenberg, F., Industriegesellschaft, Staatslexikon, Bd.3, Freiburg im Breisgau, Herder, 1987, s.58-62.
- Gazdar, K., Informationsmanagement für Führungskräfte, Frankfurt am Main, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 1989.
- Kanitscheider, B.; O.B. Roegele, Information, Staatslexikon, Bd.3, Freiburg im Breisgau, 1987, s.73-78.
- Lullies, V.; H. Bollinger; F. Weltz, Konfliktfeld Informationstechnik, Frankfurt, Campus, 1989.
- Nur, Hayat, Bilim İnsanları Mutlu Kılmıyor, Sanatta ve Edebiyatta Başkent, Ankara, 1976, Cilt.3, Say 24-25, s.38.
- Sandmaier, W., Informationsvorsprung mit onleinedatenbanken, Frankfurt am Main, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 1990.
- Zamanek, H., Das Geistige Umfeld der Informationstechnik, Berlin, Springer, 1992.